Men overalt var det Kvinderne, der blev Sjælen i Søndagsskolerne. De Uøvedes vanskelige og ofte — især i Begyndelsen — lidt kedsommelige Hjemme-Forberedelse vaagede Kvinderne over. Naar Eleverne ved disse Kursus ønskede at høre populære Foredrag, var de i Højskolerne studerende Kvinder altid parate til at lette dem Adgangen hertil, hvad der efterhaanden ogsaa paavirkede Mændene, saa at ogsaa de kom til Forelæsningerne. Kvinderne forberedte saaledes Jordbunden for »*Folke-Universiteterne*«.

Nu er selve Universiteterne traadt til, og Situationen er forandret. Arbejdet er faldet i Hænderne paa faglige Specialister. Professorer fremsætter de videnskabelige Problemers Grund-Theser for deres Auditorium; og Kvinderne underviser hovedsageligt i de lavere Klasser.

Bestyrelsen for denne *Union for Folke-Undervisning* talte 400 Medlemmer ved sin Generalforsamling, og der var over tusinde Personer tilstede. Af de 160 Beretninger som indbragtes, kunde kun de 60 blive oplæste. Medlemmernes Opmærksomhed rettede sig især mod første Sektion, hvor en Oversigt over Folke-Universiteternes Virksomhed blev fremlagt. Man kunde her ikke undgaa at lægge Mærke til den stærke Tendents til at indrette Undervisningen netop efter den arbejdende Klasses Behov. Man indsaa, at man kunde dække Bekostningen, selv om man blot satte Adgangsprisen til 10 à 20 Øre. De faglige Unioner bidrog meget til at højne hele Arbejderklassens Interesse.

Men det er jo særlig Kvindernes Deltagelse i disse Kursus, som det er os magtpaaliggende at komme til Kundskab om. Det er os imidlertid yderlig vanskeligt at faa Tallet af de kvindelige Deltagere at vide. Kun i den udmærkede Rapport fra Nishni Nowgorod faar vi en nøjagtig Opgivelse. Deres Tal er nemlig en 27 à 28 pro Cent af Totalbesoget.

I det officielle Organ i Kiew for »*Selskabet for Folke-Universiteter*« nævnes ikke en eneste Kvinde; men i de Sektioner, hvor Arbejdet er delt, er alt, hvad der er grundlæggende, udført af Kvinder. De tager ogsaa Del i Bestyrelsen om end ikke officielt. Man antager, at der er henved 30 à 40 pro Cent Kvinder, der assisterer ved Undervisningen. En Delegeret fra Voronesh indberetter samme Forhold derfra. Rapporten fra Tiflis vækker stor Interesse, thi der holdes Kursus i 6 forskellige Sprog (Russisk, Georgisk, Armenisk, Tartarisk, Oscithisk og Hebræisk), men herfra hører man intet om, hvorvidt Kvinder assisterer i Undervisningen eller ikke. I Simperofol paastaar man, at Halvdelen af Auditoriet bestaar af Kvinder. Den storste Del er Lærerinder, men man ser der er tillige baade Arbejdersker og Skrædderinder.

Den bedste Redegørelse faar vi dog fra: »*Universitetet for Alle*« i Polen, som til Valgsprog har: »Universitetet for Alle søger sin Støtte i Tilhørerne.« Under de 8 første Maaneder i 1907 var Tilhørernes Tal efter Opgivelsen 88,000. I Varsovies Tilhørersal har der saaledes været 21,243 Personer, af hvilke de 8007 var Kvinder. Af Mænd var der dobbelt saa mange Medlemmer som Ikke-Medlemmer; af Kvinder omvendt. Dette viser ret Kvindernes prekære og usikre Stilling. Det er ogsaa interessant at sammenligne Tallet af Mænd og Kvinder, som søger de forskellige Fagstudier. Kursus i Astronomie og Fysiologi søges saaledes af 494 Mænd og 942 Kvinder; Geometri af 160 Mænd og 32 Kvinder; Kemi af 177 Mænd og 12 Kvinder; Litteratur af 747 Mænd og 1697 Kvinder.

I de sekundære Skoler i Polen er Kvinderne prædominerende, men hos os i Moscou er ifølge Mme Astahoffs Redegørelse kun de 30 pro Cent Kvinder.

I St. Petersborg giver de Kursus, der afholdes i Smolensk for Arbejderne i Bydistrikterne, kun sørgelige Resultater. For 2 Aar siden blev nemlig de to Skoler for Mænd og Kvinder slaaede sammen til én, hvorpaa mange Kvinder forlod Skolen.

Nu har Tallet atter rejst sig til 16 pro Cent. Til de Grupper af Elever, der hverken kan læse eller skrive, henhører 50 pro Cent af de Kursussøgende. I de sekundære Klasser er der slet ingen Kvinder. Af de øvre Klassers ca. 60 Elever er højst 7 à 8 Kvinder. Det vil koste et stort Arbejde at kunne paavirke de kvindelige Arbejdere her. Man maa dog ikke tvivle paa, at Lærelysten jo nok er tilstede, men de Vilkaar, som Fabrikarbejderskerne er underkastede — og da især de gifte — maa berøve dem al Energi.

De Kvinder, der er virksomme i de civilisatoriske Selskaber, sendte mere end 20 Indberetninger til Bestyrelsen. Det var dog især den, som Mme Linev indgav, der interesserede. Den fortalte om en ny og original Læreanstalt: *et Musik-Konservatorium for Folket*. Man underviser i Chorsang i 7 Bydistrikter. Desuden studerer man under det andet Aar baade Musikhistorie og Musiktheorie. Man arrangerer Concerter. Disse Kursus besøges af 670 Elever. Der er 50 Solister, hvoraf 13 Kvinder, som bliver underviste af 21 Lærere med fast Bopæl paa Konservatoriet. Undervisningen gælder baade Klaverspil, Sang, Violin og Violoncel m. m.

Ved de store Fælledsmøder læser Arbejderne de indgivne store Rapporter. Her vedtages en hel Rækkefølge af Resolutioner.

Januar 1908.

E. Schtepkina.

(Efter det russiske Kvindeblad: »L'Union des Femmes.«)

Norges Forslag (Dr. Louise Qvam's Forslag).

[1]) **Principielt Forslag.**

Kun een Landsorganisation for Kvindestemmeret kan være Medlem af International Woman Suffrage Alliance fra samme Land.

Subsidiært Forslag.

I Lande hvor 2 eller flere Landsorginisationer eksisterer, kan alle disse blive repræsenterede i I. W. S. A., hvis de vil enes om at vælge en Central Exekutiv Komité, som skal være Bindeled mellem den Internationale Kvindestemmerets Alliance og de forskellige Lands-Organisationer for Kvindestemmeret i vedkommende Lande.

Den Internationale Kvindestemmerets Alliance har kun at gøre med denne Centrale Exekutiv Komité, som har al Korrespondance og Samkvem for sit Land med den Internationale Alliance.

Vedkommende Land har 6 Delegerede og 6 Suppleanter som de øvrige Lande ved den Internationale Alliances Møder.

Den Maade, hvorpaa disse Delegerede og Suppleanter saavelsom den Centrale Exekutiv Komité skal vælges og alle andre Lovbestemmelser tages angaaende Forholdet mellem Landsorganisationerne for Kvinders Stemmeret og den Centrale Exekutiv Komité — skal bestemmes af Landsorganisationerne i vedkommende Land selv.

[2]) **Motivering af Forslaget.**

Naturligvis maa vi ønske, at alle Stemmeretskvinder hele Verden over maa forenes i den internationale Kvindestemmeretsalliance. Thi Enighed gør stærk. Artikel II i den Internationale Alliances Love siger udtrykkelig, at »Alliancen skal forene Venner af Kvinders Stemmeret over hele Verden.« Og Artikel III, Sektion 1 synes mig efter sin Bogstav at tillade enhver Landsorganisation for Kv. St. at blive Medlem. Men vi smaa Nationer med ringe Folketal (som derfor i Regelen ikke vil have mere end én Landsorganisation), vi ønsker ikke at kvæles af de store, vi ønsker at være paa lige Fod med de større Nationer med en talrig Befolkning — ligesom vi hidtil har været det i Alliancen.

Derfor synes vi ikke, at mere end én Landsorganisation fra samme Land kan blive Medlem efter denne Paragraf.

[3]) **En Ændring af Lovene bliver nødvendig.**

Hvis de Lande, der har mere end én Landsorganisation for Kvinders Stemmeret, kunde repræsenteres ved sex Delegerede og sex Suppleanter, som før — og disse blev forholdsmæssig fordelte paa Landets forskellige Organisationer — saa kunde **alle** dette Lands Stemmeretskvinder blive forenet i den Internationale Alliance, som dens Loves: Artikel II siger.

Men naturligvis kan ikke den Internationale Alliance bestemme, hvor mange Delegerede og Suppleanter hver af disse Landsorganisationer bør have. Heller ikke Maaden, hvorpaa de bør vælges.

Vedkommende Landsorganisation maa selv enes angaaende disse Punkter.

[1]) De kan give Organisationerne et lige stort Antal Delegerede og Suppleanter.

[2]) Eller de kan fordele dem paa Organisationerne i Forhold til deres Medlemstal.

[3]) Eller de kan give den Organisation som fra først af var Medlem af den Interna-